

MINISTERUL EDUCAȚIEI

Manuela POPESCU
Ioan MĂRCULEȚ
Alina CHILĂ
Marius LUNGU

GEOGRAFIE

Manual pentru clasa a VI-a

 AROBS
Transilvania Software

COMPETENȚE GENERALE ȘI SPECIFICE

1. Prezentarea realității geografice utilizând mijloace și limbaje specifice

1.1. Precizarea prin cuvinte proprii a sensului termenilor geografici

1.2. Descrierea relațiilor dintre elementele și fenomenele geografice utilizând termeni specifici

2. Raportarea realității geografice spațiale și temporale la reprezentări cartografice

2.1. Poziționarea elementelor geografice pe reprezentări cartografice

2.2. Ordonarea spațială și/sau cronologică a elementelor, fenomenelor și proceselor geografice după criterii date

2.3. Utilizarea informațiilor oferite de suporturile cartografice, grafice și alte materiale vizuale în contexte/situații diferite

3. Studiarea spațiului geografic realizând conexiuni cu informații dobândite la alte discipline școlare

3.1. Utilizarea informațiilor cu caracter geografic obținute cu ajutorul instrumentelor TIC/GIS și al elementelor din matematică și științe

3.2. Prezentarea caracteristicilor elementelor, fenomenelor și proceselor geografice prin utilizarea instrumentelor TIC/GIS

3.3. Prezentarea diversității naturale, umane și culturale realizând corelații interdisciplinare

3.4. Descrierea patrimoniului local, național, european și mondial utilizând diverse surse

4. Elaborarea unui demers investigativ din perspectiva educației permanente și pentru viața cotidiană

4.1. Construirea unui demers investigativ dirijat

4.2. Caracterizarea elementelor, fenomenelor și proceselor după un algoritm dat

4.3. Compararea elementelor, fenomenelor și proceselor după caracteristicile geografice

CUPRINS

Competențe generale și specifice	4
Instrucțiuni de utilizare a manualului	6
Recapitulare	7
Evaluare inițială	8
Unitatea 1. Cunoașterea lumii în care trăim	9
Lecția 1. Repere ale cunoașterii Terrei – de la marile descoperiri geografice la explorarea modernă	10
Lecția 2. Continente și țări – reprezentări cartografice. Harta politică a lumii	14
Aplicații practice: Exerciții de apreciere a distanțelor și suprafețelor pe suporturi cartografice clasice și/sau digitale	19
Recapitulare	21
Evaluare	22
Unitatea 2. Antroposfera – omul și activitățile umane	23
Lecția 1. Populația Terrei: evoluția numerică, răspândirea geografică, diversitatea umană, mobilitatea teritorială	24
Lecția 2. Așezările omenești – forme de locuire și diferențieri teritoriale	28
Lecția 3. Resursele naturale și valorificarea acestora.....	32
Lecția 4. Domeniile activităților economice pe Terra: agricultura, industria, serviciile (caracteristici generale).....	35
Lecția 5. Efectele activităților umane asupra mediului și calitatea vieții.....	38
Aplicații practice: Analiza și interpretarea caracteristicilor demografice și de locuire din orizontul local și apropiat. Provocări locale în context mondial. Trasee turistice aplicate pe domenii de interes. Regiuni turistice	41
Recapitulare	45
Evaluare	46
Unitatea 3. Europa – identitate geografică	47
Mediul natural ca suport al locuirii umane	48
Lecția 1. Poziția geografică. Țărmurile: golfuri, insule, peninsule și strâmători	48
Lecția 2. Caracteristici generale ale reliefului. Unități majore	52
Lecția 3. Hidrografia	56
Lecția 4. Diferențieri climatice și biogeografice	60
Recapitulare și evaluare secvențiale	64
Oameni și locuri	65
Lecția 5. Harta politică – state și regiuni	65
Lecția 6. Răspândirea geografică a populației. Elemente de diversitate umană (diversitate etnică, lingvistică, confesională și culturală)	69

Lecția 7. Mari orașe europene.....	73
Economia	75
Lecția 8. Resursele naturale și valorificarea lor	75
Lecția 9. Activitățile economice: agricultura, industria, serviciile	78
Lecția 10. Uniunea Europeană.....	81
Recapitulare și evaluare secvențiale	83
Caracterizarea geografică a unor state din fiecare regiune geografică	84
Lecția 11. Regiunea Europei Vestice: Franța	84
Lecția 12. Regiunea Europei Centrale: Germania	88
Lecția 13. Regiunea Europei Sudice: Italia	92
Lecția 14. Regiunea Europei Estice: Federația Rusă	96
Lecția 15. Regiunea Europei Nordice: Suedia.....	100
Recapitulare	103
Evaluare	104
Unitatea 4. Europa în lumea contemporană	105
Lecția 1. Valori culturale și umane europene	106
Lecția 2. Calitatea vieții în Europa.....	108
Recapitulare	110
Evaluare finală	111
Glosar	112

COMPETENȚE GENERALE ȘI SPECIFICE

1. Prezentarea realității geografice utilizând mijloace și limbaje specifice

1.1. Precizarea prin cuvinte proprii a sensului termenilor geografici

1.2. Descrierea relațiilor dintre elementele și fenomenele geografice utilizând termeni specifici

2. Raportarea realității geografice spațiale și temporale la reprezentări cartografice

2.1. Poziționarea elementelor geografice pe reprezentări cartografice

2.2. Ordonarea spațială și/sau cronologică a elementelor, fenomenelor și proceselor geografice după criteriile date

2.3. Utilizarea informațiilor oferite de suporturile cartografice, grafice și alte materiale vizuale în contexte/situații diferite

3. Studierea spațiului geografic realizând conexiuni cu informații dobândite la alte discipline școlare

3.1. Utilizarea informațiilor cu caracter geografic obținute cu ajutorul instrumentelor TIC/GIS și al elementelor din matematică și științe

3.2. Prezentarea caracteristicilor elementelor, fenomenelor și proceselor geografice prin utilizarea instrumentelor TIC/GIS

3.3. Prezentarea diversității naturale, umane și culturale realizând corelații interdisciplinare

3.4. Descrierea patrimoniului local, național, european și mondial utilizând diverse surse

4. Elaborarea unui demers investigativ din perspectiva educației permanente și pentru viața cotidiană

4.1. Construirea unui demers investigativ dirijat

4.2. Caracterizarea elementelor, fenomenelor și proceselor după un algoritm dat

4.3. Compararea elementelor, fenomenelor și proceselor după caracteristicile geografice

Instrucțiuni de utilizare a manualului

Manualul cuprinde:
variante tipărită

+
variante digitală similară cu cea tipărită, având în plus peste 80 de AMII (activități multimedia interactive de învățare) cu rolul de a spori valoarea cognitivă.

Activitățile multimedia interactive de învățare sunt de trei feluri și sunt simbolizate pe parcursul manualului astfel:

AMII static, de observare dirijată a unei imagini semnificative

Activitate interactivă, de tip exercițiu sau joc, în urma căreia elevul are feedback imediat

Activitate animată, filmuleț sau scurtă animație

În debutul versiunii digitale a manualului, sunt prezente instrucțiuni detaliate cu privire la structura meniului și la modul de navigare.

Manualul este structurat în patru unități de învățare, ce prezintă într-un mod atractiv conținuturile domeniilor din programa școlară: „Cunoașterea lumii în care trăim”, „Antroposfera – omul și activitățile umane”, „Europa – identitate geografică”, „Europa în lumea contemporană”.

Fiecare unitate de învățare cuprinde lecții de predare, aplicații practice, o lecție de recapitulare și una de evaluare.

Lecția de predare-învățare cuprinde rubrici care asigură o viziune de ansamblu a temelor abordate, iar metodele de evaluare sunt dintre cele mai diverse (portofoliu, proiect, autoevaluare etc.)

Pagină de unitate Titlul unității de învățare

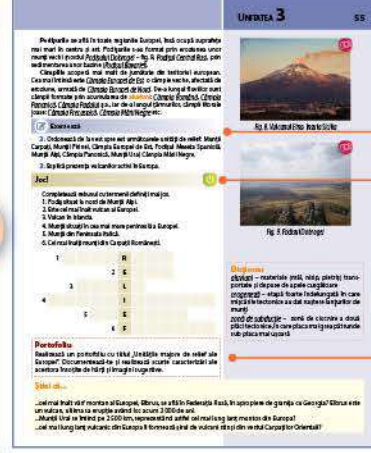
Aplicație practică

Titlu de lecție

Amii static

Animație

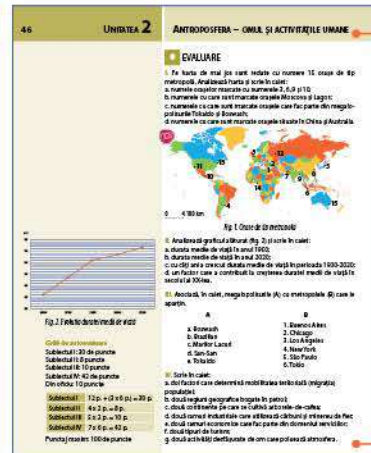
Exersează

Activitate interactivă

Portofoliu

Secvență de recapitulare

Secvență de autoevaluare

RECAPITULARE

I. Definește, în cuvinte proprii, ce înțelegi prin: *Univers, galaxie, constelație, stea, planetă.*

II. Precizează câte o deosebire între:

- globul geografic și hartă;
- latitudine și longitudine;
- mișcarea de rotație și mișcarea de revoluție a Pământului;
- nucleul Pământului și scoarța terestră;
- formarea rocilor magmatice și formarea rocilor sedimentare;
- peninsulă și insulă;
- deal și munte;
- vreme și climă;
- fluviu și lac.

III. Observă desenul alăturat și rezolvă cerințele.

- Precizează numele geosferelor marcate cu numerele 1, 2, 3 și 4 și explică ce reprezintă fiecare.
- Precizează numele geosferei naturale care nu se află în desen.

IV. Numește:

- formele de relief major ale bazinelor oceanice;
- vânturile permanente;
- domeniile de viață ale vegetației și faunei;
- elementele care intră în alcătuirea solului.

V. Observă harta din fig. 2 și precizează numele peisajelor naturale marcate cu numere de la 1 la 10 și câte o caracteristică referitoare la climă sau la vegetație pentru fiecare dintre ele.

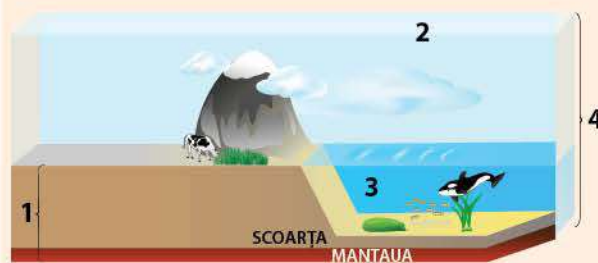

Fig. 1. Geosferele Pământului

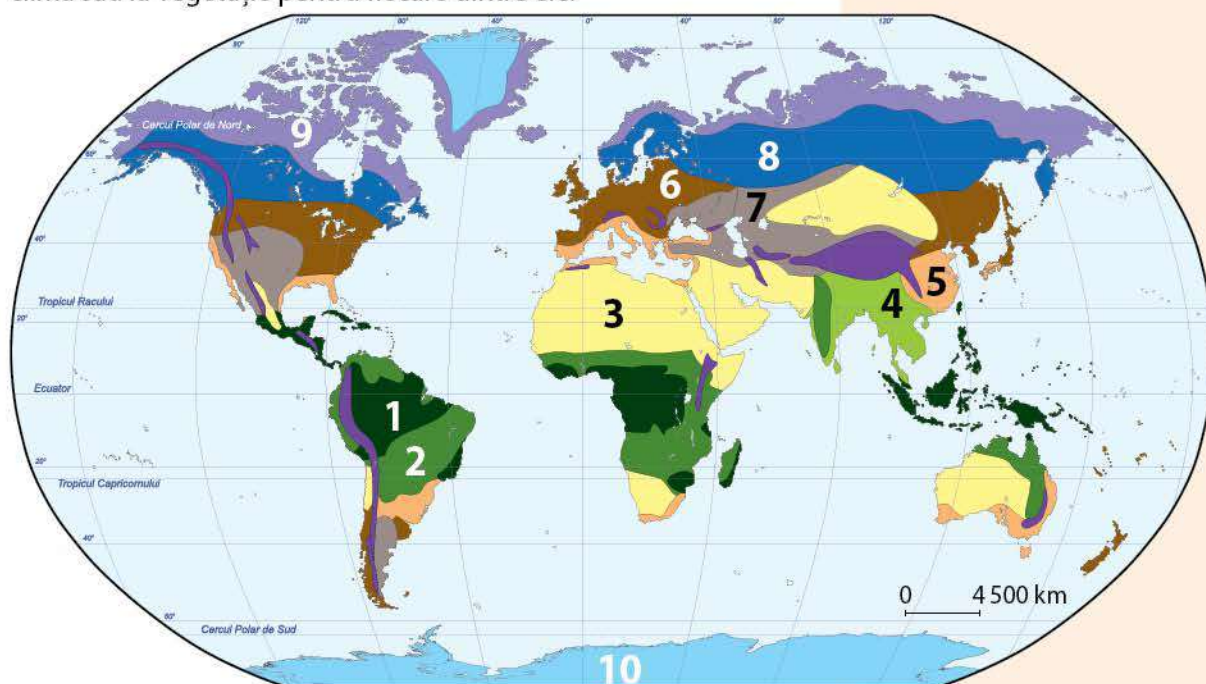

Fig. 2. Harta peisajelor naturale

Model de răspuns:

9. Hidrosfera este învelișul de apă al Pământului. – Adevărat

Model de răspuns:

7. Orinoco – h. America de Sud

Model de răspuns:

7 – a

Grilă de autoevaluare

Subiectul I: 24 de puncte

Subiectul II: 18 puncte

Subiectul III: 18 puncte

Subiectul IV: 30 de puncte

Din oficiu: 10 puncte

Subiectul I	8 x 3 p. = 24 p.
Subiectul II	6 x 3 p. = 18 p.
Subiectul III	6 x 3 p. = 18 p.
Subiectul IV	6 x 5 p. = 30 p.

Punctaj maxim: 100 de puncte

● EVALUARE ÎNȚĂLĂ

I. Scrie, în caiet, valoarea de adevăr (Adevărat sau Fals) pentru enunțurile de mai jos.

1. Sistemul Solar este alcătuit din mai multe stele, planete, meteoriți etc.
2. Cea mai mică planetă din Sistemul Solar este Mercur.
3. Scara numerică a hărții este o dreaptă împărțită în mai multe segmente egale.
4. Ecuatorul este cel mai lung meridian.
5. Anul bisect are 367 de zile.
6. Marmura și argila sunt roci magmatice.
7. Cea mai activă regiune vulcanică este cunoscută sub numele de „Cercul de Foc al Pacificului”.
8. Câmpiile sunt forme de relief cu înălțimi mai mari de 800 m.

II. Transcrie și realizează corespondența între fluvii (A) și continente (B).

A

1. Amazon
2. Chang Jiang
3. Mississippi
4. Murray
5. Nil
6. Volga

B

- a. Africa
- b. America de Nord
- c. America de Sud
- d. Antarctida
- e. Asia
- f. Australia
- g. Europa

III. Analizează harta alăturată și scrie în caiet litera corespunzătoare răspunsului corect pentru fiecare dintre afirmațiile de mai jos.

1. Continentul marcat cu litera G se numește:
 - a. America de Nord.
 - b. Asia.
 - c. Europa.
2. Munții Himalaya se află pe continentul marcat cu litera:
 - a. B.
 - b. D.
 - c. E.
3. Marea Mediterană scaldă sudul continentului marcat cu litera:
 - a. C.
 - b. F.
 - c. G.
4. Clima ecuatorială este întâlnită pe continentul marcat cu litera:
 - a. A.
 - b. F.
 - c. G.
5. Continentul marcat cu litera D se remarcă prin:
 - a. gheața care îl acoperă.
 - b. pădurile de conifere.
 - c. solurile fertile.
6. Continentul traversat de Ecuator și de meridianul de 0° este marcat cu litera:
 - a. A.
 - b. C.
 - c. G.

IV. Scrie în caiet:

- a. două consecințe ale mișcării de rotație a Pământului;
- b. două consecințe ale mișcării de revoluție a Pământului;
- c. două tipuri de arii protejate.

UNITATEA 1

CUNOAȘTEREA LUMII ÎN CARE TRĂIM

Conținuturi:

1. Repere ale cunoașterii Terrei – de la marile descoperiri geografice la explorarea modernă

2. Continente și țări – reprezentări cartografice. Harta politică a lumii

Aplicații practice: Exerciții de apreciere a distanțelor și suprafețelor pe suporturi cartografice clasice și/sau digitale

Recapitulare

Evaluare

Fișa de observare sistematică a comportamentului elevilor la orele de geografie

Criteriile evaluate	Nivel scăzut	Nivel mediu	Nivel ridicat
1. Respectarea regulilor grupului			
2. Nivelul de sociabilitate			
3. Emotivitatea și încrederea în sine			
4. Capacitatea de autoorganizare			
5. Atitudinea critică și implicarea în dezbaterile de la clasă			
6. Interesul față de disciplina geografie			

• Durata perioadei de evaluare este egală cu durata parcurgerii unității de învățare **Cunoașterea lumii în care trăim.**

Leția 1. Repere ale cunoașterii Terrei – de la marile descoperiri geografice la explorarea modernă

Descoperă

Imaginile de mai jos reprezintă: un **astrolab**, o busolă, un glob geografic, un **portulan**, un satelit artificial și o sondă spațială.

1. Precizează două instrumente care au fost folosite în timpul descoperirilor geografice din trecut.

2. Numește un instrument pe care îl poți folosi ca să te orientezi într-o excursie pe munte.

3. Informează-te și precizează importanța sateliților artificiali și a sondelor spațiale.

Fig. 1. Strabon (cca 63 î.H.-23 d.H.)

Reține

Aflați mereu în căutare de noi surse de hrană și terenuri fertile, de regiuni unde să facă schimburi comerciale etc., oamenii au călătorit și au cucerit teritorii încă din cele mai vechi timpuri. În Antichitate, grecii au navigat de-a lungul țărmurilor Mării Mediterane și ale Mării Negre înființând colonii, iar romanii au cucerit teritorii din Europa, nordul Africii etc.

Strabon (fig. 1), considerat întemeietorul geografiei, a fost cel care a consemnat pentru prima dată informații despre Europa, Asia și Africa, în lucrarea sa *Geografia*.

În Evul Mediu, dezvoltarea instrumentelor de navigație, dar și a corăbiilor, le-a permis navigatorilor spanioli și portughezi să organizeze expediții în zone necunoscute, în căutarea unor drumuri mai sigure și mai scurte către Asia.

Portughezul Bartolomeo Diaz (fig. 2), în încercarea de a ocoli Africa, a descoperit Capul Furtunilor din sudul continentului, în anul 1488, numit ulterior Capul Bunei Speranțe.

În anul 1492, italianul Cristofor Columb (fig. 3) a plecat sub pavilion spaniol spre vest, a traversat Oceanul Atlantic, a ajuns în Insula San Salvador și a descoperit America. Noul continent avea să fie numit așa de Amerigo Vespucci (fig. 4), un alt navigator tot de origine italiană.

Vasco da Gama (fig. 5) a parcurs pentru prima dată traseul maritim spre India, prin sudul Africii, în anul 1498, iar cel care a demonstrat forma sferică a Pământului a fost Fernando Magellan (fig. 6). Expediția în jurul lumii condusă de acesta, organizată la inițiativa Spaniei, a avut loc între anii 1519 și 1522.

Fig. 2. Bartolomeo Diaz
(1450-1500)

Fig. 3. Cristofor Columb
(1451-1506)

Fig. 4. Amerigo Vespucci
(1454-1512)

Fig. 5. Vasco da Gama
(1469-1524)

Fig. 6. Fernando Magellan
(1480-1521)

Expedițiile au continuat și în perioada de după **marile descoperiri geografice**, una dintre ele fiind cea a norvegianului Roald Amundsen (fig. 7), care în anul 1911 a ajuns la Polul Sud.

Odată cu progresele tehnice, oamenii și-au extins călătoriile în spațiul cosmic. În anul 1961, o rachetă sovietică, avându-l la bord pe astronautul Iuri Gagarin (fig. 8), a ieșit pe orbita terestră, iar în anul 1969, astronautul american Neil Armstrong (fig. 9) a ajuns pe suprafața Lunii.

În anul 1981, Dumitru Prunariu (fig. 10) a devenit primul român care a zburat în spațiu, iar în prezent explorările umane s-au extins spre planeta Marte și alte locuri ale Sistemului Solar.

Fig. 7. Roald Amundsen
(1872-1928)

Fig. 8. Iuri Gagarin
(1934-1968)

Fig. 9. Neil Armstrong
(1930-2012)

Fig. 10. Dumitru Prunariu,
(n. 1952)

Exersează

1. Citește cu atenție textul și răspunde la întrebări.

„Deși Cristofor Columb a condus prima expediție spaniolă care a descoperit pământuri ale unei Lumi Noi, noul continent poartă numele italianului Amerigo Vespucci, care, participând la expediția comandată de Alonso de Hojeda (1499-1500), descrie în două scrisori din anii 1503 și 1504, cu mult talent, natura și populația din regiunile nou-descoperite, dobândind o faimă mondială. Într-una din scrisori, aceste noi pământuri au fost denumite *Mundus Novus* (Lumea Nouă).”

Ioan Popovici, *Geografia Americii de Nord și Centrale*, 1977

Fig. 11. Hartă a Lumii Noi, publicată pentru prima dată în secolul al XVI-lea

Dicționar

astrolab – instrument utilizat pentru măsurarea poziției astrilor și a înălțimii lor deasupra orizontului

pavilion – drapel ce indică apartenența la o anumită țară

portulan – hartă a regiunilor maritime folosită în Evul Mediu

- Cine a descoperit „pământuri ale unei Lumi Noi”?
- De ce noul continent poartă numele lui Amerigo Vespucci?
- Cum au fost denumite noile „pământuri”?

2. Realizează corespondența între personalitățile din coloana A și afirmațiile din coloana B.

A

- Neil Armstrong
- Cristofor Columb
- Iuri Gagarin
- Vasco da Gama
- Fernando Magellan
- Dumitru Prunariu
- Strabon

B

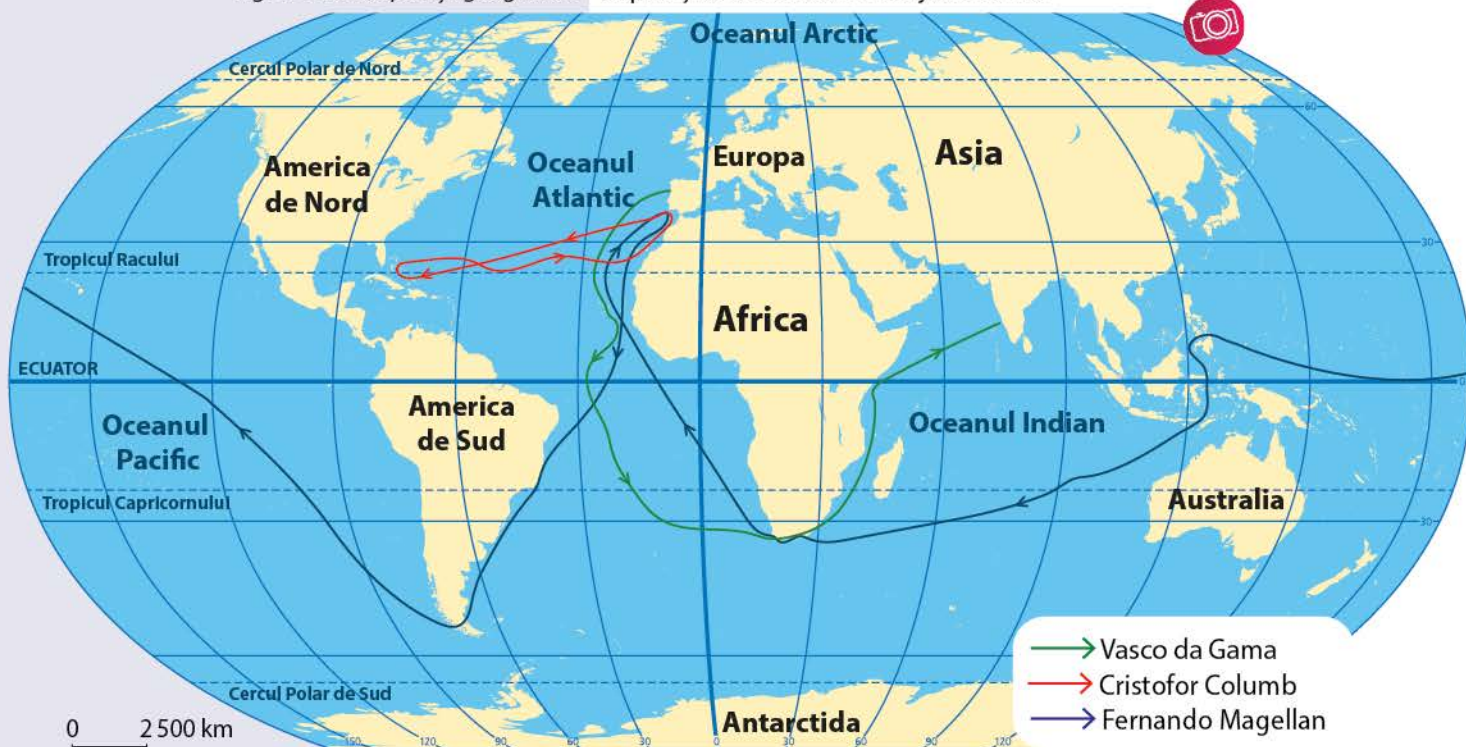
- autorul lucrării *Geografia*
- a descoperit Capul Bunei Speranțe
- a descoperit America
- a descoperit calea maritimă spre India
- a demonstrat că Pământul e rotund
- primul om care a ajuns pe orbita terestră
- a ajuns pe suprafața Lunii
- singurul astronaut român

Descoperă

Pe harta marilor descoperiri geografice din fig. 12 sunt marcate traseele urmate de trei mari exploratori.

- Urmărește traseul lui Cristofor Columb și pe cel al lui Vasco da Gama.
- Folosește harta lumii din atlasul geografic, caută și numește strâmtoarea descoperită de Fernando Magellan.
- Cu ajutorul aplicației Global Positioning System/Sistem de Poziționare Globală (GPS) de pe telefonul mobil, apreciază distanța parcursă de expediția care a făcut înconjurul lumii.

Proiect în echipă

Organizați-vă în echipe de câte trei-patru elevi și întocmiți o fișă biografică despre Dumitru Prunariu, astronautul român care, în anul 1981, a zburat în spațiul cosmic. Realizați apoi scenariul unui interviu cu acesta.

Reține

Intenția oamenilor de a cunoaște spațiul cosmic din exteriorul Sistemului Solar s-a concretizat prin lansarea Programului Voyager, de către National Aeronautics and Space Administration/Administrația Națională Aeronautică și Spațială (NASA) din Statele Unite ale Americii. În cadrul programului de cercetare, în anul 1977 au fost trimise în spațiu două sonde (Voyager 1 și Voyager 2), care, în prezent, au părăsit Sistemul Solar și se află în mediul interstelar.

Sondele dispun de câte un disc de aur pentru gramofon, pe care sunt înregistrate sunete și imagini de pe Terra.

Cercetarea spațiului cosmic se face și cu alte instrumente și aparate, între care se evidențiază telescoapele spațiale James Webb (fig. 14) și Hubble (fig. 15). Telescopul Hubble a fost plasat pe o orbită în jurul Pământului în anul 1990 și telescopul James Webb în anul 2021.

Investigație

Dorința oamenilor de a descoperi noi spații și noi provocări nu se va opri niciodată. Cu siguranță ai aflat despre călătoriile pe Marte ale unor sonde spațiale sau despre imaginile obținute de telescopul spațial Hubble. Alege una dintre aceste imagini și spune-le colegilor tăi ce ai observat.

Pentru informații poți folosi ca sursă <https://www.nasa.gov/multimedia/imagegallery/iotd.html> sau enciclopedii, pagini media etc.

Fig. 13. Racheta Soiuz 40, cu echipaj româno-sovietic

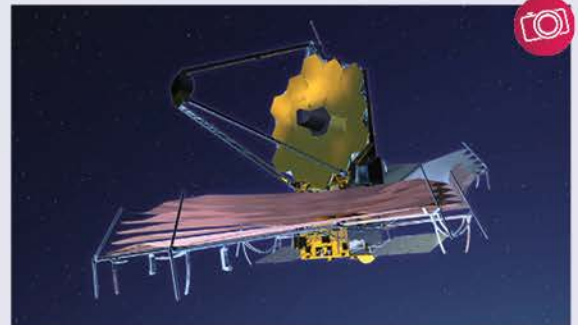

Fig.14. Telescopul spațial James Webb

Fig. 15. Telescopul spațial Hubble

Fig. 16. Emil Racoviță

Știi că...

...Cristofor Columb a călătorit de patru ori spre insulele descoperite de el, dar nu a știut niciodată că a descoperit un nou continent?

...Lumea Veche reprezenta un spațiu geografic cunoscut înainte de descoperirea lui Cristofor Columb, alcătuit din Europa, Asia și Africa? Numele de Lume Nouă a fost dat spațiului care cuprinde America de Nord, America de Sud, Australia și Oceania.

...naturalistul Emil Racoviță (fig. 16) a fost primul român care a ajuns în Antarctica (1898), iar geograful Gheorghe Neamu a fost primul român care, în anul 1972, a ajuns la „Polul Frigului” (stațiunea de cercetări Vostok, Antarctica)?

Leția 2. Continente și țări – reprezentări cartografice. Harta politică a lumii

Continente	Suprafață (milioane km ²)
Africa	30,2
America de Nord	24,7
America de Sud	17,8
Antarctida	14,2
Asia	44,5
Australia	7,8
Europa	10,2

Fig. 1. Suprafața continentelor

Amintește-ți

Ce sunt continentele? Câte continente sunt pe Terra? Ce reprezentări cartografice cunoști? Ce este harta? Ce hărți ai folosit la școală în anii anteriori?

Reține

Continentele sunt cele mai întinse suprafețe de uscat. Unele sunt înconjugate în întregime de oceane și mări, iar altele sunt legate prin fâșii înguste de uscat numite istmuri. Singurele continente ce formează un bloc comun (Eurasia) sunt Europa și Asia.

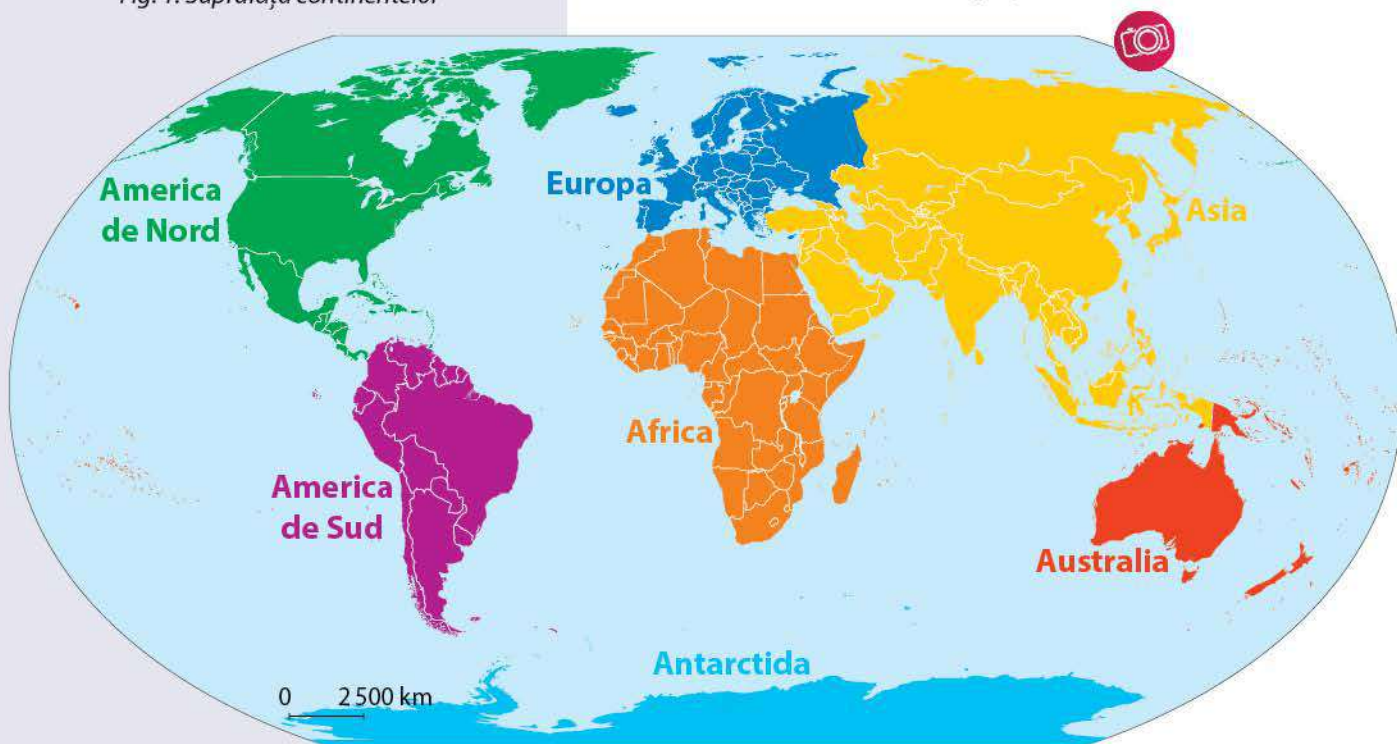

Fig. 2. Harta continentelor

Exersează

- Analizează fig. 2 și precizează:
 - numele continentelor care sunt înconjugate în totalitate de apă și cele ale continentelor legate prin istmuri;
 - numele continentelor aflate în întregime în emisfera nordică și numele celor aflate în întregime în emisfera sudică;
 - numele continentului în care se află țara noastră.
- Analizează datele din fig. 1 și ordonează descrescător, în caiet, continentele în funcție de suprafețele lor.

Reține

Harta geografică este o reprezentare cartografică pe un plan orizontal a întregii suprafețe terestre (fig. 3) sau doar a unei porțiuni din aceasta (fig. 4). Pe hartă, elementele geografice sunt micșorate, generalizate și redată prin semne convenționale.

După conținutul lor, cele mai utilizate tipuri de hărți sunt cele fizice, care redau relieful, clima, apele, vegetația etc., și cele politice, pe care sunt reprezentate țările (statele) și **capitalele**.

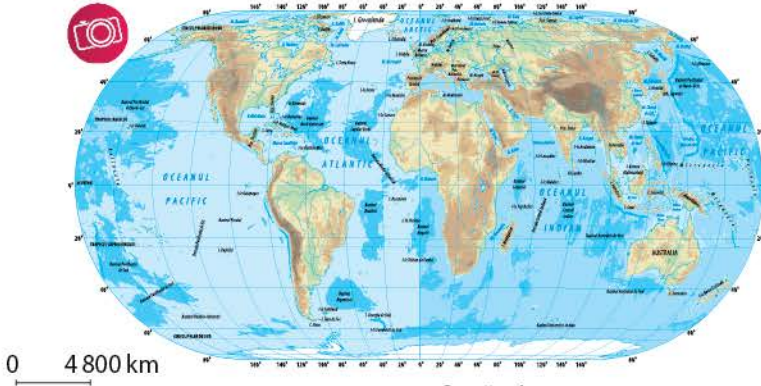

Fig. 3. Harta fizică a lumii

Fig. 4. Harta fizică a Europei

Harta politică a lumii redă, prin culori, țările, **teritoriile dependente** și pe cele cu statut special. Majoritatea țărilor (193 la număr, în anul 2023) sunt membre ale **Organizației Națiunilor Unite**.

Țările sunt unități administrativ-politice, independente, limitate de **granițe**. Acestea se deosebesc în funcție de localizarea pe hartă a teritoriului, de suprafață, de forma teritoriului, de numărul locuitorilor, de forma de guvernământ etc.

În funcție de **poziția geografică**, țările sunt: *continentale* – fără ieșire la mare (Austria, Mongolia, Bolivia) și *cu ieșire la mare* (România, Grecia, Malaysia, Somalia) – și *insulare* (Irlanda, Sri Lanka, Madagascar).

După **forma teritoriului** (fig. 5), țările se clasifică în: *fragmentate* (Indonezia, Japonia, Noua Zeelandă), *alungite de-a lungul meridianelor* (Chile, Finlanda) sau *a paralelelor* (Canada, Rusia), *compacte* (România, Uruguay, Angola) etc.

DICȚIONAR

capitală – oraș în care sunt concentrate instituțiile administrativ-politice ale unei țări

graniță – linia ce stabilește limita între două sau mai multe țări

Organizația Națiunilor Unite (ONU) – cea mai mare organizație internațională guvernamentală, cu obiective legate de menținerea păcii, dezvoltarea economică etc.

teritoriu dependent – teritoriu condus sau guvernat de o țară, fără ca acesta să facă parte din țara respectivă

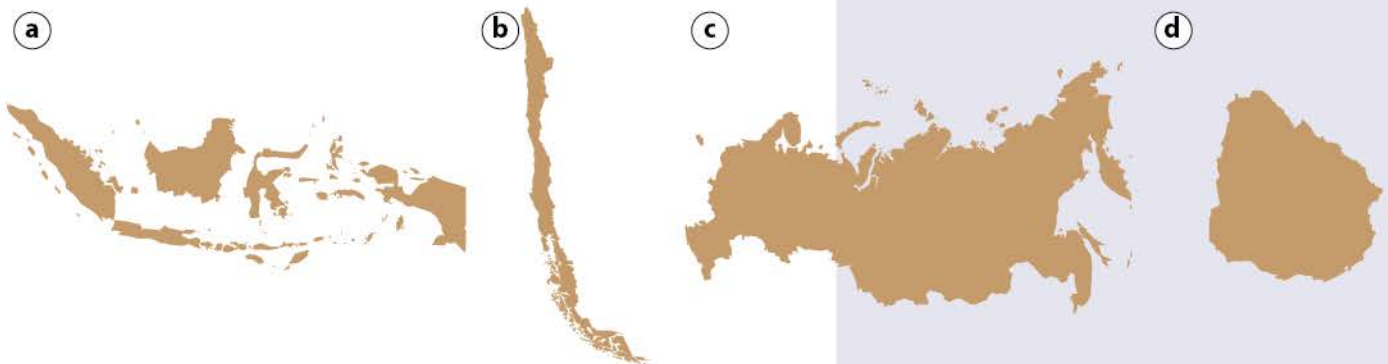

Fig. 5. Configurații de state: a. fragmentat (Indonezia); b. alungit de-a lungul meridianelor (Chile); c. alungit de-a lungul paralelelor (Rusia); d. compact (Uruguay)